

Det åbne land

Debat i efteråret 2007

PLAN09

Plan09 er et partnerskabsprojekt mellem Fonden Realdania og Miljøministeriet om udvikling og fornyelse af plankulturen i kommunerne. Formålet er at bidrage til kvalificering af det fremtidige plangrundlag i landets 98 kommuner.

Visionen er at fremme en kommunal planlægning,

- der fokuserer på værdifulde bymiljøer, bebyggelser og attraktive landskaber,
- der bygger på politisk ejerskab og engagement,
- der er præget af fagligt professionelle og innovative planlægningsmiljøer.

Midlet er opbygning af et fagligt planlægningsnetværk med alle kommuner samt støtte til et antal visionære kommunale eksempelprojekter.

Læs mere på www.plan09.dk

INDHOLD

Det åbne land

Udgivet af | Plan09
Konsulent | Publicis og Vilhelm Michelsen
Fotos | Plan09, Jens V. Nielsen
Layout | Tegnestuen Jens V. Nielsen
Tryk | Vilhelm Jensen & Partnere
ISBN tryk: 978-87-7279-787-8
ISBN netudgave: 978-87-7279-788-5

© Plan09 juni 2007

1	En samlet landpolitik for det åbne land?
2	Det åbne land er under pres
4	Inspiration til arbejdet med planstrategien
6	Strategier og ideer diskuteres i efteråret 2007
8	Temaer i planlægning i det åbne land
10	Byen møder landet
11	Historien i landskabet
12	Store anlæg i landskabet
14	Aktivt friluftsliv
16	Byggeri ved kysterne
18	Case: Jammerbugt Kommune
19	Case: Århus Kommune
20	Case: Holbæk Kommune

En samlet landpolitik for det åbne land?

Efteråret 2007 vil rundt om i landet blive præget af en intensiv debat om visioner, strategier og mål for udviklingen i det åbne land.

Flertallet af kommuner offentliggør udkast til planstrategien til debat. I løbet af efteråret udsender regionerne udkast til de regionale udviklingsplaner til debat. I slutningen af juni startede Miljøministeriets miljøcentre vand- og Natura 2000-planlægningen med en idefase og offentlige høringer i efteråret. De Lokale Aktions Grupper, som er nedsat i tilslutning til landdistriktsprogrammerne, kommer også med forslag til udviklingsstrategier. Endelig må det forventes at Infrastrukturkommissionens forslag til regeringen vil indgå i de kommunale debatter.

Der er altså meget i gang samtidigt, som på forskellig vis berører planlægningen i det åbne land. Og det skulle nødtigt ende i sektorplaner, som ikke er velkoordinerede. Synergieffekten består tværtimod i at skabe sammenhæng. Kommunernes udvidede ansvar er betydningsfuldt. For det åbne lands vedkommende kan planstrategiarbejdet bruges til at skabe sammenhæng i ideer og visionerne gennem en helhedsorienteret landpolitik. En tvilling til den bypolitik, som kommunerne også står for.

En vigtig del af opgaven går ud på at lave en kritisk vurdering af, hvilke dele af arvesølvet fra regionplanlægningen, der umiddelbart kan overføres til kommuneplanen og hvilke dele, der skal justeres eller tænkes helt forfra. Planstrategi 2007 er startskuddet til de lokalpolitiske diskussioner og prioriteringer om, hvordan landbrug, natur, landskaber og ikke mindst de bynære områder skal udvikle sig.

Nogle prioriteringer vil være mere populære end andre. Der findes mange holdninger til "livet på landet", og det er sjældent muligt at imødekomme alle. For at være på forkant er det derfor en god idé at undersøge hvilke interesser, ønsker, behov og holdninger til det åbne land, der trives blandt borgere, foreninger, landbruget, erhvervsdrivende og andre aktører.

Dette debatoplæg er skrevet som inspiration til de politikere og planlæggere, som står over for den udfordrende opgave, det er at fastlægge en fremtidig kommunal landpolitik, hvor helheden er i fokus, og hvor de forskellige planformer i det åbne land spiller sammen.

Plan09, juni 2007

Niels Østergård
Formand for styregruppen

Svend Erik Rolandsen
Sekretariatsleder

■ Det åbne land er under pres

De forskellige behov – og ofte modsatrettede interesser mellem beskyttelse og benyttelse – betyder, at det åbne land er under pres fra mange sider. Landmanden, der netop har investeret et millionbeløb i et nyt anlæg forventer "investeringsikkerhed", ornitologen vil beskytte fuglene og deres levesteder, turismehvervet ønsker at tilbyde attraktive oplevelser, og familien der har besluttet sig for at flytte på landet, vil bo i naturskønne omgivelser med et trygt og sikkert nærmiljø. Derfor kræver det bevidste, lokalpolitiske valg at finde den rigtige balance mellem udvikling af erhvervsliv, fritids- og friluftsliv samt at sikre kvaliteter og variation i landskaberne.

Planlægningen af det åbne land er en proces, som hele tiden er i gang. Naturen og landskaberne forandrer sig hele tiden i takt med udviklingen af resten af samfundet og tidens strømninger. Fx påvirker de stadig mere effektive produktionsformer i landbruget store landområder, danskernes øgede interesse for friluftsliv, sundhed og rekreation skaber ny efterspørgsel efter fx golfbaner, lystbådehavne og moto-

crossbaner, og den generelle vækst i samfundet skaber behov for nye veje, affaldsanlæg og højspændingsledninger. Udover de mange interesser, som er med til at forandre landskaberne, er også naturen i sig selv i forandring. Engarealer og ådale, der ikke plejes, springer i skov, og mange kystlandskaber forandres konstant under vejrets påvirkninger. Mange steder bliver der færre naturområder og de bliver mere opsplittede.

Den hidtidige regionplanlægning er et godt grundlag at bygge videre på, men pga. dynamikken i det åbne land vil der løbende være behov for at udvikle kommuneplanen.

Landbrugets udvikling forandrer det åbne land

Landbrugets strukturudvikling vil få stor betydning for, hvordan det åbne land vil udvikle sig. I dag opføres der omkring to mio. m² nye landbrugsbygninger om året i Danmark. Samtidig forventer Dansk Landbrug, at der inden 2015 kun vil være 7-10.000 landbrug tilbage mod de 25.000, der eksisterer i dag. Det åbne land bliver dermed præget af nedlagte, mindre landbrug og nye, store landbrugsbyggerier.

Landbrugets arealanvendelse har også stor betydning for det åbne land og for dets miljø i bred forstand. Derfor er det vigtigt, at kommunerne forholder sig til landbrugets fremtidige udvikling og for placering og udformning af nye landbrugsbygninger. Realdania har igangsat to initiativer, som sætter fokus på udviklingen i det åbne land: En projekt om fremtidens landbrugsbygninger, som også rummer udviklingsprojekter om lokaliseringsplanlægning for landbrugsbyggeri, og et projekt med fokus på landdistrikter og landsbyer. Desuden vil Skov- og Naturstyrelsen igangsætte dialogprojekter om kommunale landbrugsstrategier. Læs mere på www.realdania.dk

■ Inspiration til arbejdet med planstrategien

Den nye planstrategi skal bl.a. beskrive kommunens visioner og mål for udviklingen i det åbne land, og samtidig fastlægge hvordan kommuneplanrevisionen skal gennemføres i 2007-2009. Der skal bl.a. tages stilling, om regionplanen skal indarbejdes uændret, eller om der skal foretages ændringer i et eller flere temaer. Ændringer kræver ofte et grundigt analysearbejde, og for nogle kommuner vil det være en næsten uoverkommelig opgave at revidere hele planlægningen for det åbne land i perioden frem til 2009. Derfor er det vigtigt at prioritere indsatsen.

Samtidig er planstrategien en god anledning til at skabe et lokalpolitisk overblik over de væsentligste udfordringer på miljøområdet i den enkelte kommune.

Lav proceskøreplaner og gå tidligt i dialog

Da der er mange og nye aktører på banen, der har forventninger og ønsker til den fremtidige udvikling i det åbne land, er det en god idé at kommunikere planlægningsinitiativerne klart ud i offentligheden, fx ved at offentliggøre en "køreplan", når der igangsættes en ny planproces. Det gælder både for planstrategier og kommuneplaner. Køreplanen kan informere om hvornår og hvordan der er mulighed for at få indflydelse på arbejdet. Køreplanen kan samtidig fastlægge den politiske proces, så det sikres at der skabes politisk ejerskab til planlægningen af det åbne land.

En række kommuner har allerede forankret den løbende dialog om planlægningen i det åbne land i fx et grønt råd. Det kan medvirke til at sikre en langsigtet forankring og koordination af indsatsen.

Skab et godt beslutningsgrundlag

Et godt videns- og beslutningsgrundlag er en forudsætning for en nuanceret dialog med aktørerne og for formulering af planstrategiens visioner og mål og prioritering af indsatsen i 2007-2009. Der er behov for en oversigt over regionplanens visioner, mål og retningslinier for det åbne land samt et overskueligt kortmateriale. Oversigten kan angive hvilke dele, der overgår til den kommunale planlægning, og hvilke der i fremtiden varetages i statens og regionernes planlægning.

Derfor er også behov for at belyse, hvad statens planlægning for vand og Natura 2000 betyder for kommunens egen åben land planlægning. Det kan lyde som en kompleks opgave. Men hvis kommunen tidligt får vurderet sammenhængen og får fastlagt en "grøn hovedstruktur", så vil der også være gode muligheder for at skabe synergi mellem kommunens og

statens planlægning. Fx ved at prioritere naturgenopretningsprojekter som på samme tid kan understøtte flere mål fx grundvandsbeskyttelse, rekreative formål og hensyn til beskyttede biotoper.

Vurderingen i planstrategien kan baseres på allerede tilgængelige analyser og redegørelser. Større analyser som fx en landskabskarakterkortlægning eller en naturkvalitetsplanlægning kan igangsættes i forlængelse af planstrategien, som forberedelse til arbejdet med kommuneplanen og andre initiativer som fx lokale landbrugsstrategier.

Det er også af stor betydning for sammenhængene i det åbne land at koordinere indsatsen med nabokommunerne, når der udarbejdes analyser og temaplaner for fx landskabsbeskyttelse og kyster. Dermed kan der spares tid og penge, samtidig med at planlægningen bliver mere sammenhængende.

De nye regioners udviklingsplaner beskæftiger sig også med natur og miljø, men på et mere overordnet niveau. Disse planer fokuserer på initiativer, der kan skabe synergi mellem natur, miljø, erhvervsudvikling, turisme osv. og ikke på den konkrete arealanvendelse.

■ Strategier og ideer diskuteres i efteråret 2007

Planstrategi 2007 er en unik anledning til at koordinere de mange parallelle planprocesser i det åbne land i den enkelte kommune. Det er i efteråret 2007 grundstenen til en samlet landpolitik lægges. De væsentligste processer relaterer sig til kommuneplanlægningen, landdistriktsprogrammet og statens vand- og Natura 2000 planlægning.

Kommuneplanen

Planstrategi 2007 er startskuddet til at få udarbejdet den nye kommuneplan for by og land, som skal være færdig i 2009. Næsten alle kommuner forbereder en offentlig debatperiode i efteråret 2007. Nogle kommuner har dog allerede fremlagt deres forslag til planstrategi. Kommuneplanprocessen omfatter derefter en offentlig høring om forslaget til kommuneplanen, som typisk vil finde sted i efteråret 2008 og foråret 2009. Kommuneplanen kan bestå af en samlet plan for hele kommunen eller af flere område- og temaplaner. Meget tyder på, at de fleste kommuner vil udarbejde en samlet kommuneplan 2009.

Landdistriktsprogrammet

Det nye landdistriktsprogram 2007-2013 rummer en række støtteordninger og projektmidler. Midlerne kan medvirke til at opfylde kommunale målsætninger om beskyttelse og forbedring af landskaber, natur og miljø samt til at udvikle livet i landdistrikterne. Den største andel af midlerne til natur og miljø forventes anvendt til finansiering af naturvenlig drift mv. i Natura 2000-områderne, og til forbedring af vandkvaliteten, ligesom EU's 2010-mål om biodiversitet i et vist omfang kan medfinansieres. Endvidere anvendes en betydelig andel af midlerne til økologisk jordbrug, vådområder, randzoner og privat skovrejsning.

For at sikre en høj grad af lokal indflydelse vil dele af landdistriktsprogrammet bygge på, at lokale aktionsgrupper – de såkaldte LAG'er – udarbejder udviklingsstrategier og indstiller projekter til godkendelse i henhold til udviklingsstrategierne. LAG'erne består af private og offentlige aktører. Det er oplagt at koordinere processerne omkring LAG'ernes udviklingsstrategier med kommuneplanprocessen.

	2007	2008	2009	2010
Planstrategier				<i>Ny start...</i>
Kommuneplaner				<i>Ny start...</i>
Regionale udviklingsplaner				<i>Ny start...</i>
Vækstforaernes erhvervsudviklingsstrategier	<i>Løbende justeringer</i>			<i>Ny start...</i>
Statslige vandplaner				<i>Kommunale handleplaner</i>
Statslige Natura 2000-planer				<i>Kommunale handleplaner</i>
Regionale råstofplaner				
Landdistriktsprogrammets støtteordninger	<i>Program 2007-2013 + lokale aktionsgrupper</i>			

Signatur

Planprocesser i det åbne land 2007-2010

Statens vand- og Natura 2000-planlægning

Staten udarbejder i perioden 2007-2009 planer for vand og Natura 2000-områder. Planerne vil indeholde bindende mål for vand- og naturkvaliteten – og dermed sætte rammer for kommuneplanlægningen. I 2010 skal kommunerne udarbejde forslag til kommunale handleplaner. Mange af de konkrete initiativer forudsætter arealreservationer i kommuneplanen til fx skovrejsning, vådområder og nye naturområder. Staten indkalder ideer til arbejdet i 2. halvår 2007, altså samtidig med at mange kommuner vil have planstrategien i offentlig høring.

Den regionale udviklingsplan

Natur og miljø indgår også som emner i den regionale udviklingsplan. Regionen og kommunerne kan fx vælge i fællesskab at anvende naturen og miljøet til at udvikle og profilere særkender. Et andet emne er oplevelsesøkonomien med fokus på naturens betydning for turismen. Den regionale udviklingsplan bliver et langt bedre værktøj og afsæt for den samlede regionale udvikling, hvis kommunerne går aktivt ind i arbejdet om fælles visioner og indsatsområder.

Samlet landpolitik med afsæt i planstrategien

■ Temaer i planlægningen af det åbne land

Nye emner i kommuneplanen

Når kommunerne nu overtager ansvaret for opgaver i det åbne land, betyder det helt nye muligheder at tænke by og land sammen. Kommunerne skal dels forholde til det fremtidige bymønster i kommunen, dels hvordan udviklingen i relationerne mellem by og land skal foregå i kommunerne og hvordan beskyttelseshensynene i det åbne land varetages. Hvor der før var en arbejdsdeling, så kommunerne groft sagt planlagde i byerne og amterne og HUR i det åbne land, så skal kommunerne nu fremover udforme en sammenfattende planlægning for land og by.

Staten påser, at kommunerne varetager overordnede interesser i kommuneplanlægningen. På nogle områder arbejder staten desuden konkret med planlægning i det åbne land, som grundlag for kommunernes senere opfølgning i handleplanerne. Det gælder bl.a. i de internationale naturbeskyttelsesområder og i forhold til vandmiljøet. Men kommunerne har via de kommunale planstrategier mulighed for at komme med indspil til de statslige planer. Staten planlægger også for bl.a. de grønne kiler i hovedstadsområdet i Fingerplan 2007.

Fra regionplan til kommuneplan

Indtil kommunerne har udarbejdet retningslinier for benyttelsen og beskyttelsen af det åbne land er indholdet i regionplanerne fortsat gældende.

I den kommende kommuneplan vil det være nærliggende at overføre nogle af regionplanens retningslinjer uændret og så til gengæld udvikle og præge andre emner. Det er derfor nødvendigt at forholde sig til regionplanen og tage stilling til, hvilke emner der umiddelbart kan overføres, og hvilke der skal bearbejdes mere eller mindre grundigt i kommuneplanen.

De nye kommunale "spilleregler" for, hvad der kan ske og ikke ske i det åbne land, må i ligeså høj grad som tidligere i regionplanlægningen leve op til statslige mål og politikker.

Det åbne land ind planstrategien!

Arbejdet med det åbne land i planstrategien kan ske med udgangspunkt i et generelt ønske om at ajourføre et tema i regionplanen, eller det kan være aktuelle planlægningskonflikter, som allerede nu tegner sig.

Eksempler på beskyttelseshensyn som kommunerne har overtaget

- De værdifulde landskaber
- De særlige geologiske dannelser
- Kulturhistoriske værdier i byerne og det åbne land.
- Sikring af de regionale og lokale naturområder og af en sammenhængende grøn struktur
- Friluftsområderne i det åbne land
- Beskyttelse af de kystnære områder

Beskyttelseshensyn staten skal lave planer for

- De internationale naturområder: "Natura 2000- planer"
- Beskyttelse af grundvand og overfladevand: "Vandplaner"

Tema ■ Byen møder landet

By og land kan mødes på mange måder, og det enkelte udviklingsprojekt – fx en planlagt byudvikling eller infrastrukturanlæg – skal ses i en større sammenhæng. I den tidligere arbejdsdeling i planlægningen mellem amt og kommune, kunne det være svært at vide hvem, der havde ansvaret for, at mødet mellem by og land skete på passende vis. Regionplanmyndighedens opgave var at beskytte fx et særligt værdifuldt landskab eller et interessant geologisk fænomen. Kommunen kunne imidlertid argumentere for en anden prioritering for at fremme en ønsket byudvikling.

I mange tilfælde skete det uden at nogen af parterne forholdt sig til, hvordan byudviklingen på passende vis kunne tilpasses det åbne land, samtidig med at hensynene til beskyttelsen af landskab og natur blev varetaget.

I den kommende kommuneplan får kommunen nyt råderum og nye muligheder for at planlægge byudviklingen og overgangen mellem by og land.

Planlægningen af byudviklingen bør indledningsvis tage udgangspunkt i en afklaring af kommunens fremtidige bymønster. Dernæst kan man så forholde sig mere konkret til den enkelte bys udvikling og møde med det åbne land, og herunder også indtænke rekreative tilbud til indbyggerne i byen, samtidig med at fx de landskabelige hensyn varetages.

Til overvejelse i planstrategien

- Hvordan skal det åbne land og byerne mødes?
- Hvor skal der planlægges byudvikling i den nye kommune?
- Hvordan kan ønsker om byudvikling og fritidsaktiviteter og hensyn til landskaber og naturområder op til byen forenes?
- Skal regionplanens beskyttelsesområder - især nær ved byen revurderes?
- Giver det lokale kendskab i øvrigt anledning til ændring i regionplanens udpegninger?
- Hvordan samarbejder vi med nabokommunen om brug og beskyttelse af det åbne land?

Tema ■ Historien i landskabet

Menneskers virke har sat sig mange spor i de danske byer og landskaber. Mange af sporene er bevaringsværdige på den ene eller den anden måde og udgør ofte hele miljøer – kaldet kulturmiljøer.

Et eksempel er kirkerne, som ofte ligger smukt og højt i det danske landskab, og hvor det er vigtigt at bevare indsigten til kirken. Andre kulturmiljøer i det åbne land kan være bevaringsværdige landsbyer, større samlinger af fortidsminder eller borganlæg. Det kan også være fabrikker og anlæg fra den tidlige industrialisering.

Men også i byerne kan der være kulturmiljøer, der skal indgå i planlægningsovervejelserne. Kommunen skal således tage stilling til, om regionplanens udpegninger skal suppleres med de bevaringsværdige kulturmiljøer i byerne.

Til overvejelse i planstrategien

- Hvordan passer vi på kulturarven?
- Skal regionplanernes udpegninger revideres ud fra det lokale kendskab?
- Skal byernes kulturmiljøer med?
- Skal der nedsættes et kulturmiljøråd for at få hjælp til arbejdet?

Kulturmiljøråd

Museumsloven giver kommunerne muligheden for at nedsætte kulturmiljøråd. Kulturmiljørådet kan rådgive kommunen og er sammensat af museumsfolk, lokalhistorikere, restaureringsekspertter og andre sagkyndige.

Tema ■ Store anlæg i landskabet

Vindmøller

Planlægningen for vindmøller er ikke forbi. Allerede nu skal der detailplanlægges for de vindmølleområder, der er udpeget i regionplanerne, og der skal tages stilling til, hvor og hvordan eksisterende vindmøller på op til 450kW skal fjernes. De nye vindmøller skal, for at opnå de statslige tilskud, være i drift inden udgangen af 2009.

I efteråret 2007 indledes en ny planlægningsrunde for vindmøller. Den skal følge op på anbefalingerne fra regeringens planlægningsudvalg for vindmøller på land. Denne planlægningsopgave kan meget passende behandles i de kommende kommuneplanstrategier i "vindkommunerne".

Store husdyrbrug

En stor udfordring for den kommunale planlægning er de mange nye husdyrbrug, der skal etableres i de kommende år. Afhængig af landbrugsstrukturen i den

enkelte kommune kan det blive en af de helt store, fremtidige opgaver i den nye kommuneplan at sikre at de lokaliseres og udformes hensigtsmæssigt.

Næsten alle de lysåbne naturområder, som vi ønsker at bevare og udbygge, kræver, at der er dyr, der afgræsser dem, eller at de drives i en ekstensiv landbrugsdrift. Det gælder for eksempel vore overdrev, heder og enge, hvor lysåbne naturområder er vigtige at bevare af hensyn til vilde planter og dyr, samt de lysåbne områder ind mod byerne, som spiller en vigtig rolle i oplevelsen af de bynære landskaber. Udviklingen i landbruget går i retning af færre græssende dyr til at vedligeholde sådanne lysåbne naturområder. Ind mod byerne går landbrugsstrukturen ofte mere eller mindre i opløsning, hvorefter det kan blive meget omkostningsfuldt at få sådanne områder afgræsset.

Kommuneplanen bør både forholde sig til strategiske spørgsmål om landbrugets fremtidige udvikling i kommunen, som bl.a. kan bygge på en analyse af den eksisterende landbrugsstruktur, samt mere konkret til hvor de nye, store landbrugsindustrier bør placeres i landskabet med hensyntagen til natur- og miljøforhold i øvrigt.

Til overvejelse i planstrategien

- Er der behov for at kommunen udarbejder en landbrugsanalyse og en landbrugsstrategi?
- Er der behov for at revidere de værdifulde landbrugsområder fra regionplanen?
- Skal der udformes retningslinjer og udpeges områder for lokalisering af landbrugsbyggeri i kommuneplanen?
- Er der behov for at understøtte ekstensivt landbrugsdrift i de bynære områder og i givet fald, hvordan kan det gøres?

Forholdet til landskabet

Nye vindmølleparker, nye landbrugsindustrier og andre store anlæg i det åbne land stiller store krav til kommunernes landskabsplanlægning.

Regionplanerne har udpeget særlige landskaber og geologiske interesseområder. Hvordan kan de nye store anlæg i det åbne land forenes med disse beskyttelsesinteresser? Og er regionplanens udpegninger gode nok, når der skal tages stilling til nye store anlæg?

Til overvejelse i planstrategien

- Hvor skal nye vindmøller placeres i kommunen?
- Hvilke hensyn skal der tages når nye store landbrug skal etableres?
- Er beredskabet – amtets udpegninger af beskyttelsesområder brugbare?
- Skal udpegningerne justeres ud fra det lokale kendskab?

Landskabskaraktermetoden – en ny måde at se på landskabet

Miljøministeriet har sammen med Skov og Landskab ved KVL udviklet en helt ny metode til beskrivelse af landskaberne. En vejledning om metoden udsendes i sommeren 2007. Den kan med fordel danne grundlag for den nye kommuneplans retningslinier for beskyttelse af landskabet.

Tema ■ Aktivt friluftsliv

Det åbne land er en efterspurgt ressource. Både til organiserede fritidsaktiviteter som fx golf, skydning, motocross og andre former for fritidsaktiviteter, og til mere uorganiserede fritidsaktiviteter som fx udflugter med madkurven, cykelture, vandreture osv.

Kommuneplanen kan skabe overblikket over mulighederne, og vise hvor de tilbud der er i dag kan suppleres med nye tilbud. Kommunerne har overtaget amternes og HURs hidtidige planlægningsopgave med udpegnings og sikring af udflugtsområderne.

Et net af stier

Afmærkede, sammenhængende cykelruter er allerede etableret overalt i landet, men de kan suppleres med lokale muligheder for cykelture. I disse år bliver også vandreture i landskabet mere og mere populære. Både for den lokale familie, der vil gå en lang tur med børnene, men også for turisten der kommer med rygsækken. I de senere år er der etableret sammenhængende cykel- og vandreruter flere steder i landet, og disse ruter kan eventuelt udbygges.

Ny natur til befolkningen

Mange steder genskabes naturområder, fx nye søer, der for få årtier siden blev omskabt til landbrugsjord. Det sker til glæde for dyre- og plantelivet, men sandelig også til glæde for byens borgere, der med disse nye naturområder får nye udflugtsmål. Kommuneplanen kan give kvalificerede bud på, hvor disse områder kan genskabes, og samtidig bidrage til bedre natur- og vandkvalitet.

Golf eller motocross?

Men der skal også være plads til de mere traditionelle fritidsaktiviteter, fx golfbaner, motocross, campingpladser eller flyvepladser for svævefly. Nogle fritidsanlæg kan være upopulære og derfor vanskelige at placere. Det gælder i særdeleshed støjende fritidsanlæg som fx motorsports- og skydebaner.

Kommuneplanen skal anvisne placeringsmuligheder for alle disse aktiviteter, i en afvejning overfor den natur der skal beskyttes eller de smukke landskabsbilleder der skal bevares. Kommunen kan også planlægge for kolonihaver.

Til overvejelse i planstrategien

- Hvilke nye fritidstilbud skal kommuneplanen sikre muligheder for?
- Hvor er de områder, som er egnet til naturgenopretning - til glæde for dyr og planter, men også for lokalbefolkningen og turister?
- Hvilke upopulære fritidsanlæg skal der skaffes plads til i kommunen – og hvor?

Naturgenopretningsprojekter

Naturgenopretningsprojekter kan realiseres såvel i statsligt som i kommunalt regi.

Tema ■ Byggeri ved kysterne

Kysterne er efterspurgt. Alle vil bo ved vandet - eller være ved vandet. Planloven rummer en række restriktioner, når det gælder kystnærhedszonen, defineret som de nærmeste ca. 3 km ved kysten. I denne zone skal der være særlige begrundelser for at få lov til at bygge.

Kommunen kan ikke udlægge nye sommerhusområder i kystnærhedszonen, bortset fra den særlige engangskvote på 8000 sommerhuse fra 2004, som udmøntes i landsplandirektiver.

Kun hvis der er særlige grunde til det, kan der planlægges for fx byudvikling og anlæg for friluftslivet i kystnærhedszonen.

Disse særlige begrundelser skal kommunen arbejde med i sin kommuneplan, hvis man ønsker at en eksisterende by skal vokse, eller hvis man fx vil planlægge for et feriehotel eller en lystbådehavn.

I det hele taget skal kommuneplanen ifølge planloven indeholde en samlet strategi for, hvordan man vil varetage beskyttelsen af kystlandskabet og altså også for, hvor og hvordan byggeri og anlæg skal placeres.

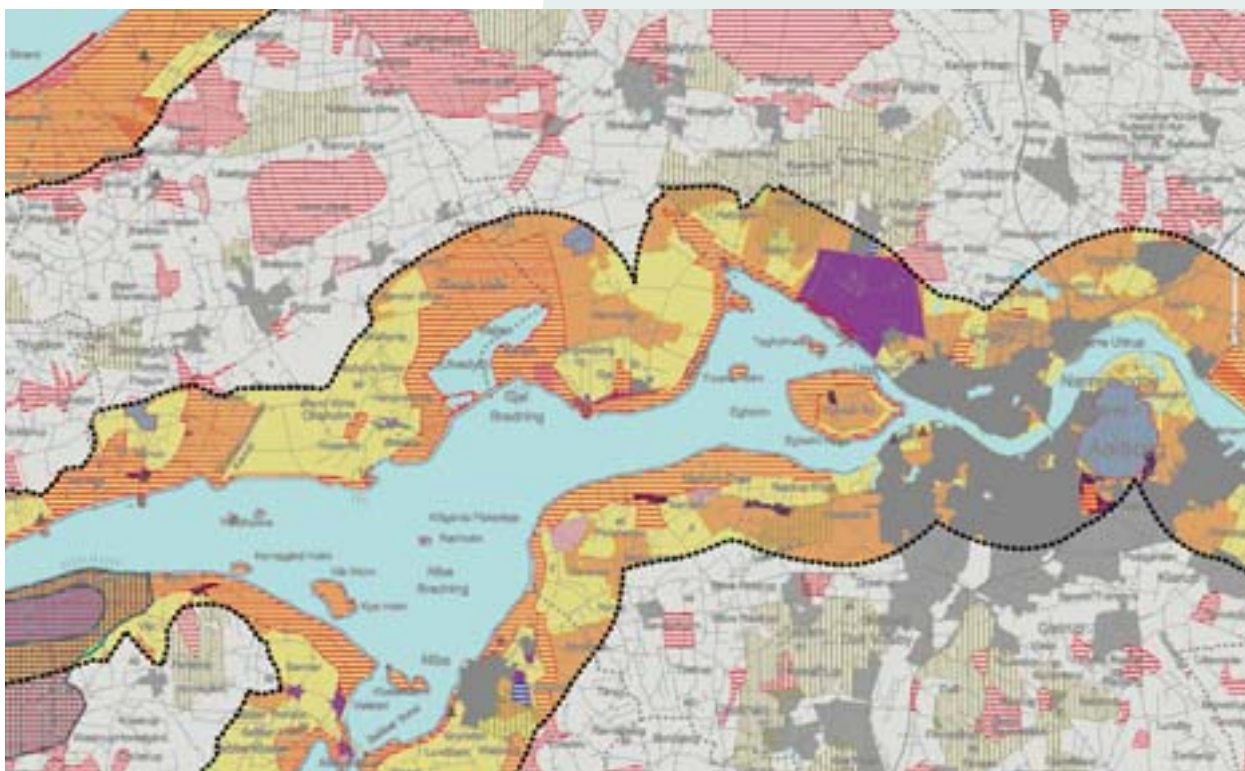
Til overvejelse i planstrategien

- Hvilke byer i kystnærhedszonen skal udvikles og hvordan?
- Hvilke ferieanlæg skal der tages højde for?
- Hvordan sikres adgangen til kysten og til vandet for feriegæsten og den lokale befolkning?

Planloven om kyster

Planloven indeholder særlige bestemmelser om planlægning i kystnærhedszonen og kommuneplanen skal indeholde en særlig planlægning for arealanvendelsen i kystnærhedszonen.

Eksempel på zonerig af et kystområde ved Limfjorden.

■ Case: Åbent land på dagsordnen i Jammerbugt Kommune

Jammerbugt Kommune indgik i foråret 2007 et samarbejde med Danmarks Naturfredningsforening og den lokale landboforening LandboNord om Plan09-eksempelprojektet "Åbent land på dagsordnen". Projektet fokuserede på Jammerbugt Kommunes fremtidige planlægning i det åbne land, med planstrategien som første opgave. Planstrategien bygger bl.a. på en grundig "kompetenceopbygning" politisk og administrativt via tre ekskursioner i kommunens natur og landskaber samt et byrådsseminar.

Projektet har således sat det åbne land på den politiske dagsorden gennem et holdningsdannende projektforb. Ca. 2/3 af Jammerbugt Kommunes politikere og mange embedsmænd deltog, og der var enighed om, at forløbet i høj grad har forøget deltageres viden om den natur og de kulturmiljøer Jammerbugt Kommune har. De er nu langt bedre rustet til at tage udfordringen op som forvalter af det åbne land.

Strategi for det åbne land

Jammerbugt Kommune har nu offentliggjort planstrategi og Strategi for Lokal Agenda 21. Den overordnede vision er at

bevare og udvikle de særlige natur-, landskabs- og kulturværdier som et aktiv for alle aspekter af kommunens udvikling. Det skal bl.a. ske ved at

- differentiere landzoneadministrationen ifht. Højt prioriterede områder med unik natur eller kulturarv, samt øvrige områder,
- undersøge behovet for at revidere fredninger,
- undersøge mulighederne for på lang sigt at naturgenoprette lavbundsarealer,
- udarbejde en indsatsplan for særligt truede arter,
- lave en langsigtet plan for et naturnetværk bestående af grønne og blå "korridorer".

Kommunen har også opmærksomhed på at følge udviklingen ifht. mulige klimaforandringer – fx stigende vandstand.

Case: Ny strategi for det åbne land i Århus Kommune

Århus Kommune arbejder med en planstrategi, der rummer sammenhængende strategier for byvækst, landbrug, rekreative tilbud, natur osv. Målet er bl.a. at skabe plads til 50.000 nye boliger frem til 2030. Strategiprocessen har omfattet en grundig dialog med kommunens fællesråd (lokalråd), landbrugets organisationer, natur- og friluftorganisationerne mv. Parterne har i samarbejde med forvaltningen formuleret et oplæg til politikerne. Som supplement blev borgerne holdninger og brug af det åbne land undersøgt via kommunens elektroniske borgerpanel, som omfatter ca. 2.200 århusianere.

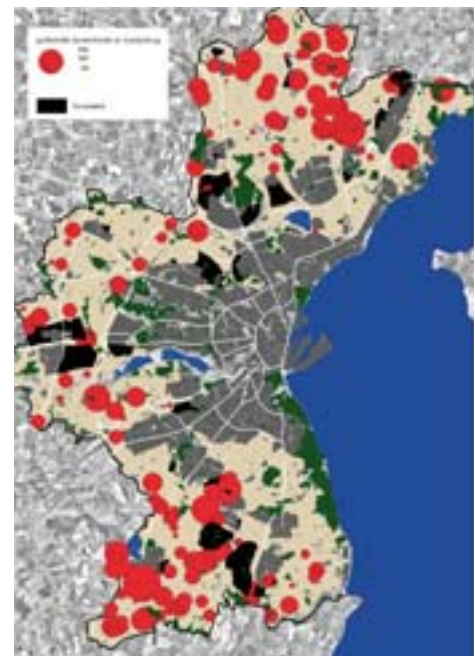
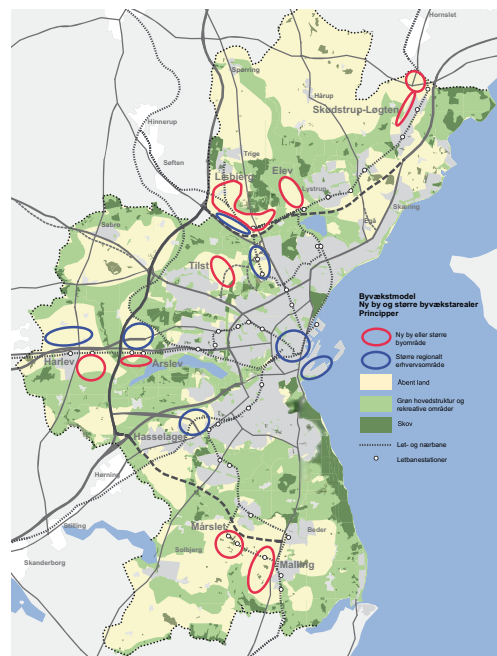
Den nye planstrategi lægger bl.a. op til en differentieret strategi for landbrugets udvikling, hvor der tæt på byområderne satses på mindre landbrug med niche-

produktion, gårdbutikker og oplevelser for bybefolkningen, mens de større, fremtidige industrilandbrug skal placeres i større afstand fra byen. Der arbejdes også med en ny strategi for skovrejsning, som bl.a. sigter mod etablering af flere mindre, bynære skove meget tæt på de nye byudviklingsområder, frem for større skovområder i større afstand fra byen. Kommunen vil også arbejde videre med at analysere og planlægge rekreative tilbud i nærlandet til de nye byudviklingsområder.

Vandet spiller også en væsentlig rolle. Planstrategien rummer bud på gennemførelse af nye naturgenopretningsprojekter samt etablering af naturnetværk gennem ådalene. Endelig sættes der fokus på beskyttelse af grundvandet.

Venstre
Byvækstmodel i Århus
Kommunes planstrategi.

Højre
Planlægningen for
fremtidens landbrug
baserer sig bl.a. på en
analyse af størrelsen af
de nuværende bedrifter.

Case: Bynærhedszoner i Holbæk Kommune

Når arealanvendelsen i byerne og på landet samles i kommuneplanen vil det i nogle kommuner være naturligt at sætte særligt fokus på de bynære områder. Det gælder særligt i de områder, hvor der er store potentialer i at sammentænke byudvikling og rekreative områder, eller hvor der er særlig risiko for konflikt mellem fx byudvikling og ønsker om at udvide svinefarme. I Holbæk Kommunes planstrategi angav byrådet "bynærhedszoner" omkring alle byområder, hvor der blev peget på langsigtede byudviklingsinteresser og/eller andre behov for at afklare samspillet med by

og land. Bl.a. illustrerede planstrategien de arealmæssige konsekvenser af ikke 12, men 24 års byudvikling.

Som led i udarbejdelsen af Kommuneplanforslaget udformes en række lokale udviklingskitser. På den måde ønsker Holbæk Kommune at skabe et bæredygtigt og langsigtet grundlag for byudvikling og sikring af kulturmiljøer, friluftsliv, landskaber, skovrejsning, naturbeskyttelse samt landbrugsmæssig drift og investering.

DET ÅBNE LAND – TIL DEBAT I EFTERÅRET 2007

- Kommunerne har efter kommunalrefomen overtaget ansvaret for det åbne land og for landpolitikken. I den forbindelse skal alle kommuner i 2007 udarbejde en planstrategi, hvor den enkelte kommune blandt andet skal formulere sine visioner og mål for udviklingen i det åbne land.
- Det er en stor og meget krævende opgave kommunerne står overfor. Arbejdet kræver, at kommunen både inddrager borgere og interesseorganisationer og foretager nogle klare prioriteringer, som måske ikke er lige populære hos alle aktører. Samtidig ligger der en stor udfordring i at få arbejdet med planstrategien koordineret med kommuneplanlægningen, landdistriktsprogrammet og statens vand- og Natura 2000-planlægning.
- I dette debatoplæg giver Plan09 inspiration og gode råd til de lokalpolitikere og planlæggere i de nye kommuner, som i fællesskab skal løfte denne svære, men vigtige opgave.

PLAN09

Sekretariatet
Haraldsgade 53
2100 København Ø
T +45 39 47 20 00
plan09@sns.dk
www.plan09.dk

Realdania

MILJØMINISTERIET
Skov- og Naturstyrelsen